

طرح تشکیل جلسات بحث گروهی

ضرورت جلسات بحث گروهی

نیاز به علم و آگاهی، جستجو و کنجکاوی و دستیابی به حقیقت و کشف علت پدیده‌ها از جمله گرایش‌های فطری و انگیزه‌های وجودی انسان است. همه مسائل را نمی‌توان در قالب خطابه و سخنرانی به دانش‌آموزان آموخت. به خصوص اگر شرایط محیطی و روانی آنان نیز مساعد نباشد. یکی از راههایی که می‌تواند در دانش‌آموز، زمینه شکفتن و حرکت فعال فکری و عملی را ایجاد کند، تشکیل جلسات بحث گروهی و گروههای آموزشی است. جلسه بحث گروهی اگر با برنامه‌ریزی قبلی باشد، می‌تواند فضایی مناسب ایجاد کند، به طوری که دانش‌آموز در آن احساس آزادی و امنیت خاطر نماید، به راحتی و صراحت، حرف خود را بازگو و مکنونات قلبی خویش را اظهار نماید. برای نظریات دیگران ارزش قائل شود و احساس احترام متقابل نماید. قدرت بیان پیدا کند، خود تجربه نماید، از تجربیات دیگران سود جوید و در مسائل تفکر بیشتری نماید و ذهن خالی خود را از ساده‌اندیشی و زودباوری‌های بخت‌دوستانه، روش آزادمنشانه معلم و والدین در محیط خانه و مدرسه، زمانی می‌تواند در ایجاد عزت نفس دانش‌آموز مؤثر و مفید واقع شود، که کلیه افراد آن مجموعه، در جریان کارها و برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های مربوط به مسائل خودشان، از فرصت برابر بهره‌مند گردند و خود را در آن سهیم بدانند.

در جامعه ما با توجه به ضعف فکری و اخلاقی و به علت گرفتاریهای شغلی و یا مسئولیت‌هایی که هیچ فرصتی برای رسیدگی به امور خانه و خانواده باقی نمی‌گذارد، بعضی از خانواده‌ها در انجام

وظایف و مسؤلیت حساس خود، نمی‌توانند مرجع مناسب و کاملی برای پاسخگویی به سؤالات علمی و اعتقادی فرزندان خود باشند، لذا کودک و نوجوان با توجه به کنجکاوی‌های فطری و نیازهای روانی خود سعی می‌کند از طرق مختلف - صحیح و ناصحیح - با مسائل پیرامون خویش آشنا شود و برای ارضای این نیاز به پرسش‌هایی پیرامون مسائل مختلف زندگی و مسائل جنسی، مبادرت ورزد و چه بسا افراد ناباب و گروههای ناصالح را در گوشه و کنار مرجع پاسخگویی به سؤالات و رفع مشکلات خود قرار دهد. بدین ترتیب ممکن است زمینه‌های انحراف و سوءرفتار در آنان پدید آید و از این طریق ساختار اندیشه و شخصیت ایشان شکل بگیرد، که در این صورت برای خانواده‌ها و مسؤولان مدرسه بسیار سخت خواهد بود که بتوانند این طرز فکر و بینش را در دانش‌آموزان تغییر داده، یا اصلاح و بازسازی کنند. از این رو جلسات بحث گروهی مرجع بسیار خوبی برای شخصیت دادن به آنان و برطرف کردن مشکلات و پاسخگویی به سؤالاتشان خواهد بود.

روش آزادمنشانه معلم و والدین در محیط خانه و مدرسه، زمانی می‌تواند در ایجاد عزت نفس دانش‌آموز مؤثر و مفید واقع شود، که کلیه افراد آن مجموعه، در جریان کارها و برنامه‌ریزی‌ها و تصمیم‌گیری‌های مربوط به مسائل خودشان، از فرصت برابر بهره‌مند گردند و خود را در آن سهیم بدانند.

جلسه بحث گروهی، جلسه‌ای برنامه‌ریزی شده و منظم است که با حضور

معلم و مربی تشکیل می‌شود. موضوعات قابل طرح در این جلسات حول دو محور اصلی است؛ یکی مسائل اخلاقی و ارزشی که از سوی مدرسه مطرح می‌گردد و دیگر مسائل و مشکلات مبتلا و مورد نیاز دانش‌آموزان، که توسط خود آنان طرح می‌شود.

در این جلسات، خواسته‌ها، ارزش‌ها، انتقادات، شکایت‌ها، طرح‌ها، سؤالات و پیشنهادها، افراد، در زمینه‌های درسی، تربیتی، اخلاقی و ورزشی مطرح می‌گردد و برای هر کدام در طول این جلسات هفتگی فرصتی پیش‌بینی می‌شود تا همه دانش‌آموزان بتوانند در مورد موضوع و پیشنهادها، موردعلاقه خود صحبت کنند و خواسته‌ها و آرزوهای قلبی خود را در فضایی دوستانه و صمیمانه بیان کنند و از این طریق احساسات خود را تخلیه نمایند.

غالباً معضلات روانی دانش‌آموزان که موجب گرفتاری و بروز رفتارهای نامتعادل و نابهنجار در سطح مدرسه و خانه می‌شود، با گذاشتن چنین جلساتی کاهش می‌یابد و پس از استمرار جلسات، معمولاً مشکلات حل می‌شود و در عین حال زمینه‌ای برای بررسی همه‌جانبه مسائل و همدلی و هم احساسی گروه در بیان و درک ضرورت مقررات و قواعد نظم و انضباط مدرسه فراهم می‌گردد به طوری که پس از ارزیابی کارها و رفتارها توسط جمع هم سال، یادگیری و پذیرش و درونی سازی مفاهیم و ارزش‌ها، ساده‌تر صورت می‌گیرد. روند اجتماعی شدن دانش‌آموزان و احساس ارزشمندی تا آن جا ادامه می‌یابد که با هدایت و راهنمایی معلمان و مربیان آشنا و صالح، به تدریج خود دانش‌آموزان - با نظارت و حضور مربیان ذی صلاح - اداره جلسات را برعهده می‌گیرند.

در این جلسات، تجربه عملی روش آزادمنشانه و روحیه احترام متقابل و اظهار دل‌گرمی و شخصیت‌دهی به نظرات دانش‌آموزان در فضایی آزاد و صمیمی به مورد اجرا گذارده شده و به ثمر می‌نشیند. بیان نظریات و گفتگوها و انعطاف مربی در مقابل آرا و افکار و احساسات دیگران، در عمل، آموزش داده می‌شود. در این جلسات معلم و مربی تنها راهنما و هدایتگر بحث‌ها هستند.

ابتدا موضوعات جلسات اعم از مسائل درسی و اخلاقی، ورزشی و چگونگی استفاده از اوقات فراغت مطرح می‌شود و سپس تجارب خوب دانش‌آموزان پرتلاش و فعال و مؤدب در زمینه‌های مذکور، در اختیار گروه قرار می‌گیرد.

جلسات باید به طور منظم و با برنامه‌ریزی قبلی توسط معلم و مربی درباره موضوعات مورد نظر دانش‌آموزان - که از پیش درباره آن مطالعه و فکر کرده‌اند - تشکیل شود تا در برقراری نظم و انضباط و اجرای قوانین و مقررات، تصمیم‌گیری‌ها و تشخیص راه‌حل‌ها و بررسی اتفاقات و تجربیات مفید دانش‌آموزان، مورد استفاده و بهره‌برداری قرار گیرد. بهتر است دستور کار جلسات یک، هفته قبل در تابلو اعلانات نصب شود.

همچنین طرح موضوعاتی درباره مشکلات عمومی دانش‌آموزان که در برخورد با همسالان خود در کلاس، در زنگ تفریح و یا در کارهای گروهی و یا دسته‌جمعی پدید می‌آید، می‌تواند به عقده‌گشایی، تخلیه احساسات و تفاهم جمعی منجر گردد و از جهت فکری و پیشی، روحیه جمعی و هماهنگی اجتماعی را ارتقاء بخشد.

بعضی از افراد از هوشیار شدن دانش‌آموزان هراس دارند و این‌گونه جلسات را مفید نمی‌دانند، در صورتی که اگر این جلسات با برنامه‌ریزی قبلی و ارائهٔ بینش صحیح توسط معلم و مربی آگاه، دلسوز و خُبره، در فضایی دوستانه و صمیمانه تشکیل گردد و به طور صحیح هدایت و

رهبری شود، در رشد روحیهٔ اجتماعی و شخصیت دانش‌آموزان سهم بسزایی دارد و در ارتقای سطح بینش و تحول فکری و رفتاری آنان بسیار مؤثر است.

هدایت و رهبری مؤثر معلم و مربی، جلسات را به سوی راه‌حل‌های مناسب و مصلحت‌آمیز سوق می‌دهد و با ایجاد فضایی باز همراه با احترام متقابل در بحث و گفتگو، موجب ایجاد حس ارزشمندی و دستیابی به عزت نفس دانش‌آموزان می‌گردد.

اهداف طرح

۱ - پیش‌گیری از بروز تعارضات و کینه‌توزی‌ها بین دانش‌آموزان و ایجاد زمینه‌ای برای شنیدن حرف‌های ناگفته و اظهار نظرهای ناشنیده آنان.

۲ - بروز خلأتیت‌ها در ارائهٔ بعضی از طرح‌های گروهی و ابتکارهای فردی دانش‌آموزان.

۳ - آگاهی از کم و کیف برنامه‌ها و مقررات انضباطی مدرسه.

۴ - بهره‌گیری دانش‌آموزان از تجربیات مفید هم‌سالان، از جمله نحوهٔ تقسیم اوقات فراغت و برنامه‌ریزی درسی در منزل.

۵ - ایجاد حس رقابت مثبت در کارها و فعالیت‌های درسی در قالب گروه‌های آموزشی.

۶ - تقسیم عادلانهٔ کارها و فعالیت‌ها در میان دانش‌آموزان، از طریق تبادل نظر با آنان.

۷ - بیان نظرها و تخلیهٔ احساسات دانش‌آموزان نسبت به مسائل و مشکلات و جهت‌دهی مثبت به احساسات و دادن دل‌گرمی به آنان به منظور ایجاد توانایی رهبری و قدرت تحمل انتقاد در افراد.

۸ - شنیدن حرف‌ها، انتقادها و مسائل دانش‌آموزان، چرا که در غیر این صورت موجب تعارضات و مشکلات در سطح مدرسه و کلاس درس خواهد شد.

۹ - ایجاد روحیهٔ اجتماعی و برانگیختن

حس تعاون و همکاری و هم‌فکری و احترام متقابل نسبت به یکدیگر.

۱۰ - تمرین سخن‌گفتن در جمع و توانایی اظهار نظر و واکنش‌نداشتن دانش‌آموز از طرح نظریات خود در جمع دانش‌آموزان و مربیان.

۱۱ - تعمیق بینش و پایه‌ریزی تفکر دانش‌آموز در مقابله با آسیب‌های روانی و عقیدتی که ممکن است در دوره‌های بالاتر گریبانگیر وی شود و نیز جلوگیری از سطحی‌نگری و عدم ارزیابی یافته‌های فکری دیگران.

۱۲ - آموزش و تمرین علمی تکریم شخصیت دانش‌آموزان و ایجاد حس احترام متقابل و تقویت عزت نفس.

۱۳ - مشارکت دادن و فعال کردن همهٔ اعضای کلاس و گروه‌های مدرسه و ایجاد انگیزه برای کار و فعالیت‌های درسی و پرورشی.

۱۴ - بالا بردن سطح فکری و فرهنگی دانش‌آموزان به کمک تجربیات عینی دوستان و هم‌سالان و هم‌کلاسی‌ها به صورت مباحثه و مناظره.

۱۵ - ایجاد روحیهٔ همکاری و تعاون و تحمل دیدگاه‌های مخالف و پذیرفتن محاسن و خوبی‌های دیگران و کسب سعهٔ صدر.

۱۶ - نقد و بررسی و ارزیابی صحیح افکار و نظریات و رفتار و خصلت‌های یکدیگر در جمع دوستانه و صمیمی برای اصلاح آنها.

۱۷ - ایجاد روحیهٔ هم‌فکری و مشورت در کارها و تجربهٔ این که چگونه یک فکر خام در اثر مشورت با دیگران پخته می‌شود.

۱۸ - آشنایی دانش‌آموزان با توطئه‌های سیاسی و تهاجم فرهنگی به منظور پیش‌گیری و مقابله با آسیب‌های روانی ناشی از انحرافات اخلاقی و عقیدتی.

۱۹ - تعمیق و تقویت ارزش‌های مذهبی و درونی سازی مفاهیم مربوط به این ارزش‌ها

۲۰ - ایجاد و افزایش روحیهٔ

۲۱ - شناخت مشکلات فکری و روانی دانش‌آموزان و رفع آنها، تأمین خواسته‌ها و نیازهای طبیعی و به حق آنان در حد امکان.

۲۲ - فراهم کردن زمینه و فرصتی برای افراد تا خود را مورد ارزیابی قرار دهند. اصولاً هدایت و رهبری مؤثر معلم و مربی، جلسات را به سوی راه‌حل‌های مناسب و مصلحت‌آمیز سوق می‌دهد و با ایجاد فضایی باز همراه با احترام متقابل در بحث و گفتگو، موجب ایجاد حس ارزشمندی و دستیابی به عزت نفس دانش‌آموزان می‌گردد. در این صورت همه اعضای گروه کم‌کم احساس وجود می‌کنند که عواطف و عقایدشان در جمع مورد توجه واقع شده و بدین ترتیب با سودجستن از دیدگاه‌های خود و دیگران به تدریج نظام فکری‌شان تعدیل و تحوّل می‌یابد.

اصول اجرایی طرح

۱ - خوب گوش دادن به سخنان دانش‌آموزان و توصیه آن به دیگران.

۲ - گاهی اوقات در مواردی برای این که دانش‌آموزان متوجه شوند ما احساساتشان را درک می‌کنیم، باید مطالبشان را در جمع - آن‌طور که احساس می‌کنند - برای دیگران بازگو کنیم.

۳ - بحث را در چهارچوب موضوعات تعیین شده رهبری کنیم و از حاشیه رفتن و پراکنده شدن سخنان جلوگیری کنیم. راه‌حل‌ها را از پیشنهاد‌های دانش‌آموزان بگیریم و در نهایت، موضوع اصلی را تعقیب کنیم.

۴ - قبلاً بخواهیم که دانش‌آموزان درباره مسائل و موضوعات دستور جلسه فکر کنند تا با ابتکارات خود راه‌حل‌های مناسب را پیشنهاد کنند.

۵ - از نتیجه‌گیری عجولانه و قضاوت ارزشی پرهیز کنیم و بگذاریم همه در فکر کردن مشارکت کنند و به راه‌حل‌ها بیندیشند و نظرهای خود را بازگو کنند و هر کس راه‌حل مناسب خود را ارائه دهد.

از نتیجه‌گیری عجولانه و قضاوت ارزشی پرهیز کنیم و بگذاریم همه در فکر کردن مشارکت کنند و به راه‌حل‌ها بیندیشند و نظرهای خود را بازگو کنند و هر کس راه‌حل مناسب خود را ارائه دهد.

۶ - زمینه را طوری فراهم آوریم که افراد درباره پاسخ‌های دیگران عکس‌العمل شدید نشان ندهند و بتوانند نظرگاه‌های یکدیگر را تحمل کنند و بحث آن‌قدر ادامه یابد تا دانش‌آموزان در فضایی صمیمی و دوستانه با همکاری یکدیگر به راه‌حل‌های مناسب برسند.

۷ - باید فرصتی فراهم کرد که همه، حرف‌های خود را بازگو کنند و به خوبی تخلیه شوند. جذابیت زمانی اتفاق می‌افتد که همگان به فعالیت و تکاپو بیفتند و در بحث‌ها به طور فعال شرکت کرده و راه‌حل‌هایی ارائه نمایند. هدف از تشکیل این جلسات برقراری ارتباط و تفاهم و تحکیم شخصیت فراگیران است. بنابراین جلسات را با توافق پیگیری نمایید.

۸ - اگر دانش‌آموزی نظری را ارائه داد و دانش‌آموزان دیگر فوری آن را مردود شمردند احتمالاً از ارائه نظرات بعدی خویش خودداری خواهد کرد و در اینجا مربی باید بلافاصله از ادامه برخورد نامناسب اعضای گروه جلوگیری کند.

بحث را در چهارچوب موضوعات تعیین شده رهبری کنیم و از حاشیه رفتن و پراکنده شدن سخنان جلوگیری کنیم. راه‌حل‌ها را از پیشنهاد‌های دانش‌آموزان بگیریم و در نهایت، موضوع اصلی را تعقیب کنیم.

۹ - کلیه پیشنهادها باید از دانش‌آموزان دریافت گردد و در پایان به طور منطقی از خود آنان خواسته شود که راه‌حل‌های مناسب را انتخاب کنند و اگر چند پیشنهاد رد شود،

دانش‌آموز، دیگر احساس اعمال نظر در مورد رد پیشنهاد خود نخواهد کرد.

۱۰ - در بن‌بست‌ها به قرعه‌کشی توسل جویید و به جای آن که برای هر دانش‌آموزی مستقیماً تکلیف معین کنید بگذارید مسئولیت گروه مشخص شود؛ زیرا بعداً آنان مسئولیت‌ها را بین خود تقسیم خواهند کرد.

۱۱ - مربی باید برای بررسی نظرات عموم دانش‌آموزان فرصت کافی ایجاد کند، زیرا رأی‌گیری سریع در کارها جو مقاومت و برخورد را در مقابل معلم و مربی به وجود می‌آورد. بازنده‌ها ممکن است در مقابل اجرای تصمیمات عجولانه واکنش منفی نشان دهند. بنابراین بهتر است هر موضوعی را کاملاً مورد بحث قرار داده و به اندازه کافی تجزیه و تحلیل نمود تا بیشتر افراد بر آن توافق و تفاهم کنند.

۱۲ - اگر تفاهم و توافق حاصل نشد جلسه را باید تجدید کرد تا بحث همه گیر شود و زمینه موافقت اکثریت فراهم شود.

۱۳ - اگر پس از بحث و تبادل نظر، جلسه بحث گروهی به نتیجه نرسید مربی و معلم با تدبیری آگاهانه و حساب‌شده می‌تواند تصمیماتی اتخاذ کند و آن را به مرحله اجرا بگذارد. باید دقت شود که اگر تصمیمات ناسنجیده گرفته شود، دانش‌آموزان را به تنفر از جلسه و مخالفت وامی‌دارد.

۱۴ - طول مدت جلسات را زمان‌بندی و موضوعات مورد بحث را فهرست نماید و تصمیمات گرفته شده را خلاصه و جمع‌بندی نموده، در پایان جلسه به دانش‌آموزان ارائه دهید و وظایف و تعهدات افراد را اعلام دارید.

۱۵ - در ابتدای جلسات، تصمیمات جلسات قبل را به طور خلاصه بازگو کنید و در صورتی که نیاز باشد پیرامون آن نیز بحث کنید. مریبانی که به علت کمبود وقت می‌خواهند با عجله و تحکم، کارها و تصمیمات بسیار خوب خود را اجرا کنند، موجب می‌شوند دانش‌آموزان به صورت انفعالی برخورد کنند و مقاومت نشان دهند

و روند پیشرفت کار و تصمیم‌گیری را به تعویق بیندازند.

۱۶ - با خوب‌گوش دادن، صمیمیت به وجود آورید و مشکل را پیدا کنید. با مشکل‌یابی، انعطاف‌پذیری و طرح و حل مشکل، نمونه و الگویی به دانش‌آموزان ارائه دهید تا بتوانند آنان را به راههای مؤثرتری برای برقراری ارتباط و رفع سوءتفاهمات هدایت کنند.

نحوه اجرای طرح

۱ - از همه نظرخواهی کنید.

۲ - به همه فرصت برابر داده شود که حرف‌های خود را بگویند و کلیه اعضای جلسه با حق مساوی در جلسه شرکت کنند.

۳ - قبلاً از دانش‌آموزان خواسته شود که در مورد موضوعات دستور جلسه بیندیشند و نظریات و طرح‌های خود را در دفترچه خود یادداشت نمایند. موضوع بحث هر جلسه هم کاملاً مشخص و واضح باشد.

۴ - در مورد بعضی از موضوعات لازم است خواسته شود به صورت گروهی درباره آن تبادل نظر شود. در این صورت نتیجه را با نمایندگان گروه‌ها در میان بگذارید تا بقیه دانش‌آموزان نیز درباره آن اظهار نظر کنند.

۵ - زمینه را طوری فراهم کنید که همه در تصمیم‌گیری مشارکت جویند و خود راه‌حل مشکلاتشان را پیدا نمایند تا در اجرا موفق شوید.

۶ - طرحها و تصمیمات متخذه را ثبت و یادداشت نمایید گاهی به عنوان یادآوری، آنها را توزیع نمایید.

۷ - از منازعه لفظی جلوگیری کنید و افراد را با بازگوکردن دیدگاه‌هایشان دل‌گرم نمایید. باید توجه داشت که جلسه منحصرأ برای طرح گله‌ها و شکایات نیست، بلکه برای رفع آنهاست.

۸ - کوتاهی در اجرای توافقات و تصمیمات جلسه، موجب دل‌سردی و بی‌نتیجه‌بودن جلسات خواهد شد. بنابراین اولین فرد، معلم و مربی است که باید به تصمیمات اتخاذشده در جلسه پای‌بند باشد.

۹ - در هر جلسه رئیس، و منشی و ناظم جلسه مشخص شود و هر چند وقت یک بار تغییر کند.

۱۰ - وقتی پیشرفت گفت و گوها در جلسات متوقف می‌شود، انگشت روی نکات واقعی و موضوعات مورد پذیرش همه دانش‌آموزان بگذارید و از آنجا بحث را ادامه دهید.

۱۱ - مربی نباید بدون جهت از فردی طرفداری و یا با کسی مخالفت کند.

۱۲ - گاهی اوقات موضوع مورد بحث، نیاز به اطلاعات تخصصی‌تری دارد که در این صورت می‌توان فرد مطلعی را با اطلاع قبلی به عنوان میهمان دعوت کرد و در بحث گروهی شرکت داد. این امر به تنوع و جاذبه جلسات می‌افزاید.

گاهی اوقات موضوع مورد بحث، نیاز به اطلاعات تخصصی‌تری دارد که در این صورت می‌توان فرد مطلعی را با اطلاع قبلی به عنوان میهمان دعوت کرد و در بحث گروهی شرکت داد.

۱۳ - هدایت مسیر بحث و جمع‌بندی مطالب، توسط مربی صورت می‌گیرد و در هنگام بحث، مربی نقش هدایت‌گر و راهنما را برعهده دارد.

برنامه طرح

۱ - اعلام موضوع دستور جلسه بحث گروهی هفتگی در تابلوی اعلانات.

۲ - لازم است مجموعه جلسات بحث گروهی در برنامه تحصیلی سالانه مدارس گنجانیده شود و هر کلاس، یک ساعت در هفته، با شرکت معلم و مربی و همکاری فعال دانش‌آموزان بحث گروهی داشته باشد.

۳ - موضوعات جلسات بحث گروهی بر دو دسته است:

یک - موضوعاتی که از قبل، توسط اولیای مدرسه، برنامه‌ریزی و مشخص شده است. موضوعات کسلی برنامه نه ماهه جلسات بحث گروهی به قرار زیر است:

۱ - مهر: نظم و انضباط

۲ - آبان: طهارت و پاکیزگی و بهداشت
۳ - آذر: عزت نفس و احترام متقابل
۴ - دی: اعتماد به نفس، مسؤلیت‌پذیری

۵ - بهمن: کار نیک، عبادت و تقوا
۶ - اسفند: روحیه جمعی، انفاق و تعاون

۷ - فروردین، قناعت و دوری از اسراف
۸ - اردیبهشت: صبر و تحمل و حسن خلق

۹ - خرداد: دوری از بسدیها و کسب فضیلتها

دو - موضوعاتی که خود دانش‌آموزان احساس می‌کنند با آن دست به گریبانند، لازم است مطرح گردد و درباره آن بحث و نتیجه‌گیری شود.

۴ - معرفی دانش‌آموزانی که در عمل تجربیات موفق داشته‌اند و بیان آن برای سایر دانش‌آموزان، از برنامه‌های جالب و کارساز جلسات بحث گروهی خواهد بود.

عوامل و امکانات اجرایی طرح

۱ - مدیر، معلم، مربی پرورشی
۲ - بحث گروهی بهتر است در محلی غیر از کلاس درس تشکیل شود؛ علاوه بر این اگر مربی و معلم، در جلسه به صورت حلقه وار در کنار سایر دانش‌آموزان بنشینند، در ایجاد فضای صمیمیت و احساس برابری و برقراری ارتباط سازنده و مؤثر، بسیار مفید خواهد بود.

۳ - استفاده از ضبط صوت برای ضبط و پیاده‌کردن بعضی از مطالب مهم مورد بحث در جلسات.

ویژگی طرح

۱ - موضوعات در قالب داستان مورد علاقه مشترک شرکت‌کنندگان به بحث گذاشته شود.

۲ - مربی و معلمی که مسؤلیت رهبری جلسات بحث گروهی را به عهده می‌گیرند، باید از افراد مطلع و خبیره باشند و به راحتی بتوانند با دانش‌آموزان ارتباط برقرار نمایند و جلسات را به صورت خشک و خسته‌کننده

اداره نکنند.

۳- در جلسات بحث گروهی، محور فعال، دانش‌آموزان هستند، نه معلم، و معلم نقش راهنما و هدایتگر را به عهده دارد.

تشکیل گروه‌های آموزشی

یکی از هدفها و نتایج جلسات بحث گروهی، تشکیل جلسات گروه‌های آموزشی است. دانش‌آموزان با شرکت در جلسات بحث گروهی و برقراری تفاهم، روابط اجتماعی مثبت را با یکدیگر یاد گرفته‌اند و به این ترتیب، زمینه‌ای مناسب برای شرکت در جلسات گروه‌های آموزشی فراهم می‌گردد و معلمین می‌توانند با تشکیل گروه‌های آموزشی، در جهت رشد علمی همه دانش‌آموزان گام بردارند. پس از آموزش هر درس برای مذاکره و مباحثه در قالب گروه‌های آموزشی، می‌توان در فضایی گسترده‌تر غیر از کلاس، تنوعی در نحوه کار و روش آموزشی برای ایجاد انگیزه و یادگیری بیشتر تدارک دید.

چنانچه موضوع درس گسترده باشد، هر گروه می‌تواند در یک زمینه از موضوع، مطالعه و بررسی و مباحثه داشته باشد؛ در پایان، سرگروه‌ها، یافته‌های خود را جمع‌بندی کرده و در اختیار تمام اعضای کلاس قرار دهند؛ گاهی از اوقات، هنگامی که معلم یک موضوع درسی را آموزش می‌دهد، هر گروه می‌تواند با طرح سؤالی، آن را از دیدگاه خاص خود مورد بررسی و دقت نظر قرار داده و بدان پاسخ دهند. سپس هر گروه، نتیجه کار خود را در کلاس، به صورت کنفرانس، برای سایر دانش‌آموزان عرضه کند.

این روش نیاز به برنامه‌ریزی قبلی معلم جهت آماده‌سازی دانش‌آموزان دارد. همچنین مواد و مطالبی که برای مطالعه و پاسخ‌گویی و تمرین و طرح مسأله لازم است، باید در اختیار گروه گذاشته شود. تجربه نشان داده است که کارهای گروهی (مانند فعالیت گروه‌های آموزشی) آن دسته از مطالب درسی را که در آموزش اولیه کلاس به صورت مبهم باقی مانده باشد،

تقابل درک و فهم می‌سازد. اصولاً فعالیت‌های آموزشی، کاری است جمعی و گروهی که اگر توأم با احساس جمعی و فعالیت گروهی همسالان، به صورت یک «کار گروهی»، سازمان‌دهی و اجرا شود، بسیار مؤثر واقع خواهد شد، و در رشد علمی دانش‌آموزان مفید خواهد بود. بنابراین می‌توان روش دیگر تدریس و نقش دیگر معلمان را، شرکت در گروه‌های آموزشی - به منظور راهنمایی و هدایت دانش‌آموزان در جهت همکاری جمعی در رشد علمی اعضای گروه - دانست و آن را امری مهم تلقی کرد.

چنانچه معلم درصدد عمق بخشیدن به یادگیری‌های درسی و اخلاقی فراگیران در جریان جلسات بحث گروهی باشد، می‌تواند دانش‌آموزان را از طریق گروه‌ها، به گونه‌ای هدایت و رهبری کند که به طور جدی درگیر بحث‌های مختلف درسی گردند و در نهایت به یادگیری عمیق و رشد علمی برسند.

اصول اجرایی گروه‌های آموزشی

۱- با تقسیم متعادل دانش‌آموزان قوی و آهسته‌گام، به صورت گروه‌های سه نفره و یا پنج نفره، می‌توان گروه‌های آموزشی را تشکیل داد.

۲- سرگروه آموزشی با پیشنهاد اعضای گروه و نظر نهایی معلم تعیین می‌گردد.

۳- در گروه‌های آموزشی، معلم انتقال دهنده معلومات نیست، بلکه نقش رهبری و هماهنگی بین سرگروه‌ها و گروه‌های آموزشی را به عهده دارد.

در گروه‌های آموزشی، معلم انتقال دهنده معلومات نیست، بلکه نقش رهبری و هماهنگی بین سرگروه‌ها و گروه‌های آموزشی را به عهده دارد.

۴- از آن جا که سرگروه‌ها در جلسات بحث گروهی نحوه اداره جلسه و همفکری صمیمانه را با همسالان خود تمرین کرده‌اند، به خوبی می‌توانند بین اعضای

گروه خود تفاهم ایجاد کنند.

۵- باید فضایی ایجاد کرد که دانش‌آموزان، برای آشنایی با درس به صورت گروهی ضمن تلاش شخصی برای رسیدن به اهداف گروه، به رقابت سالم با یکدیگر بپردازند.

۶- تشکیل گروه‌های آموزشی برای رفع اشکالهای درسی و افزایش فعالیت دانش‌آموزان روش بسیار خوبی است؛ چرا که به این ترتیب، هم دانش‌آموزان قوی احساس وجود خواهند کرد و هم دانش‌آموزان آهسته گام از طریق تفاهم درسی با همسالان خود، احساس ارزش و عزت نفس می‌نمایند و درس را به شیوه بهتری فراخواهند گرفت.

یافته‌های حاصل از پژوهش

جلسات بحث گروهی در ایجاد رابطه اجتماعی مطلوب بین دانش‌آموزان و جلوگیری از تعارضات مؤثر بوده است. پژوهش‌های به عمل آمده نشان داده است که این جلسات برای تصمیم‌گیری در زمینه انجام یک کار یا یک موضوع درسی، می‌تواند سبب شود که افراد در تجربیات یکدیگر سهم شوند و احساس دوستی و همکاری درسی در بین اعضا تقویت گردد و فرصتی فراهم شود تا افراد، خود را مورد ارزیابی قرار دهند. همچنین این تحقیقات نشان داده است که علاوه بر بازده آموزشی، روحیه کرامت و اعتماد به نفس و نقادی در دانش‌آموزان رشد نموده و تقویت شود، به طوری که سبب شده دلهره افراد کمرو و خجالتی برای صحبت کردن در حضور جمع، کاهش یابد.

پیشنهاد

در مرحله اول، این طرح می‌تواند به صورت آزمایشی در مدارس نمونه اجرا شود و از ظرف کارشناسان، نقض‌های احتمالی آن رفع و اصلاح گردد و سپس در صورت موفقیت، در سایر مدارس کشور اجرا گردد.